

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Havlíčkův Brod 4.6.2013
čj. SRS 031698/2013

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 10 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 27.5.–2.6.2013

1. Počasí

V první polovině sledovaného období panovaly ještě teploty odpovídající tomuto ročnímu období. Pozvolna stoupaly až do středy, kdy na většině míst maxima překročila 20° C. Ve středu odpoledne a večer došlo k výrazné změně na většině míst doprovázené značnou bouřkovou činností s obvyklými doprovodnými jevy – prudké lijáky až průtrže a kroupy. Následně došlo k poklesu teplot – denní maxima pouze 10 až 15 °C a minima klesala i pod 5 °C. Toto období bylo ve znamení značných dešťových srážek způsobujících v některých oblastech záplavy. Hlášené srážkové úhrny za sledované období dosahovaly lokálně i více než 90 mm.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V důsledku značného ochlazení došlo k výraznému zpomalení vývoje u většiny plodin a částečně i u chorob a škůdců. Naopak z důvodu nemožnosti vstupu na pozemky byly v některých porostech zjištěny zvýšené výskyty plevelů. Na svažitých pozemcích došlo také ke splachu a byly i zaznamenány protržené brázdy v porostech brambor. Kromě značného podmáčení trpí většina plodin i chladem a toto se projevuje barevnými změnami. Za těchto podmínek je i provádění monitoringu velmi obtížné.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 39-61 BBCH)

(fáze jazýčku (liguly): jazýček praporcového listu již viditelný, praporcový list plně rozvinutý - počátek květu: prvé prašníky viditelné)

Lokálně až střední výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byly pozorovány prakticky v celé oblasti.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 30. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 28.5./ byl zjištěn silný výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** a v okrese Hradec Králové /lokalita Mžany 27.5./ byl zaznamenán její první výskyt.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid **tečkované listové skvrnitosti pšenice** – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Práh škodlivosti je 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

Ochrana viz padlí travní na pšenici.

V okrese Pardubice /lokalita Přelouč 29.5./ byl zjištěn na bázích stébel první výskyt **lemované stébelné skvrnitosti pšenice (*Ceratobasidium cornigerum*, *Ceratobasidium cereale*)**

Střední výskyt **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** na praporcovém listu byl zjištěn v okrese Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice 30.5./.

První nálezy larev **kohoutků (*Oulema sp.*)** jsou hlášeny z okresů Pardubice /lokalita Přelouč 29.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Černá 29.5./.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vylihých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vylihých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož.

Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylihých více jak 50 % larev.

První miny na listech způsobené larvami **obaleče obilního (*Cnephasia pumicana*)** byly zaznamenány v okresech Hradec Králové /lokalita Praskačka 29.5./.

Pozorování se provádí v okrajovém, 50m pásu v blízkosti dřevin. Ve fázi sloupkování se sledují miny na listech, kontroluje se 100 odnoží (10 míst x 10 odnoží). Ve fázi mléčné zralosti se sledují housenky, kontroluje se 100 klasů (10 míst x 10 klasů).

K cílenému ošetření není registrován žádný přípravek.

JEČMEN OZIMÝ (RF 43–65 BBCH)

(klas se ve stéble posunuje vzhůru, pochva praporcového listu začíná duřet - střed květu: 50 % prašníků zralých)

V okrese Pardubice /lokalita Lhota pod Přeloučí 29.5./ byl pozorován zvýšený výskyt **abiotické nekrotické skvrnitosti ječmene (původci nedostatek nebo nadbytek živin, mlo geny rezistence vůči padlí, vysoká teplota a vlhkost)**,

První výskyt **hnědé rzivosti ječmene (*Puccinia hordei*)** byl zjištěn 29. 5. v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 29.5./.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu.

První projevy polní rezistence na **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly pozorovány v okresech Chrudim /lokalita Dřevíkov 28.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Měřín 29.5./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

V okresech Pardubice /lokalita Staré Čívce 29.5./ a Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice 30.5./ byly pozorovány první výskyty **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)**.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídat skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

První výskyty larev **kohoutků (*Oulema sp.*)** byly hlášeny z okresů Pardubice /lokalita Staré Čívce 29.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Měřín 29.5./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

V okrese Pardubice /lokalita Staré Čívce 29.5./ byl zaznamenán první výskyt **kyjatyk travní (*Metopolophium dirhodum*)**.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 23-32 BBCH)

(třetí odnož viditelná - fáze 2. kolénka: 2. kolénko postižitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka)

První výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly zaznamenány v okresech Chrudim /lokalita Vítanov 28.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Černá 29.5./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

V okrese Hradec Králové /lokalita Nový Bydžov, Mžany a Lhota pod Libčany 29.5./ byl zjištěn silný a v okresech Chrudim /lokalita Vítanov 29.5./ a Svitavy /lokalita Staré Město 30.5./ střední výskyt **sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

KUKUŘICE (RF 10-16 BBCH)

(1. list vystupuje z koleoptile - 6. list vyvinutý)

V okrese Jičín /lokalita Vitiněves 29.5./ bylo zjištěno silné napadení středových listů **bzunkou ječnou (*Oscinella frit*)**.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 13-39 BBCH)

(3. list se zálistky, úponek plně vyvinutý - 9 a více internodií viditelných)

Z okresu Náchod /lokalita Velké Jesenici 31. 5./ byl hlášen první výskyt **strupovitosti hrachu (*Ascochyta pisi*)**.

První výskyty **kyjatyk hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** byl zjištěn v okrese Jičín /lokalita Moravčice 28.5./ a z dalších okresů (Chrudim a Pardubice) jsou hlášeny pokračující slabé nálezy.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–71 BBCH)

(plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají - asi 10% šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 28.5./ byl zjištěn první výskyt **alternariové skvrnitosti brukvovitých (*Alternaria brassicae*)** na stoncích.

Na stejné lokalitě byl zaznamenán první výskyt **šedé plísňovitosti brukvovitých (*Botryotinia cinerea*)**.

Při průchodu porostem se v RF 80-85 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamená se počet šešulí a stupeň napadení.

Ochrana: likvidace posklizňových zbytků, setí zdravého osiva, nepřehnojení dusíkem. Moření osiva a fungicidní ošetření ve fázi dlouhivého růstu a především ve fázi kvetení řepky (optimálně v plném květu RF 65).

Další hlášení o prvních výskytech larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** přišla z okresů Chrudim /lokalita Podlíšťany 28.5./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 29.5./ a Svitavy /lokalita Litomyšl 27.5. a Hradec nad Svitavou 28.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách. Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

První výskyt larev **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** byl zjištěn v okresech Svitavy /lokalita Litomyšl 27.5. a Hradec nad Svitavou 28.5., Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 29.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady u Velké Bíteše a Velká Bíteš 30.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/1 rostlina při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

OKOPANINY

BRAMBOR OBECNÝ (RF 9-31 BBCH)

(pokročilá fáze klíčení, tvorba kořínků - počátek prodlužovacího růstu (cca 15 cm))

V okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Bystřec 30.5./ byl na záhumenkovém porostu pozorován první a silný výskyt **dřepčíka bramborového (*Psylliodes affinis*)**.

CUKROVKA (RF 12-19)

(2 listy (1. pár listů) vyvinutý, dlouhý asi 1 cm - 9 a více listů viditelných)

V okresech Chrudim /lokalita Medlešice 29.5./, Pardubice /lokalita Lipoltice 29.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Křovice 30.5./ byl pozorován první výskyt okřídlených samiček **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

Podle výsledků matematického modelu ERW tj. teplotních a vlhkostních podmínek pro rozvoj **bakteriální spály růžovitých *Erwinia amylovora*** byl v okrese Jičín zjištěn zatím poslední potenciální infekční den (tj. začátek inkubační periody) 20.5.2013, o dva dny později 22.5. nastaly opět podmínky vhodné pro rozvoj spály, další dvě infekční periody prozatím probíhají.

Podle hlášení z jednotlivých okresů prakticky ustal nálet obalečů monitorovaný pomocí feromonových lapáků. V okrese Chrudim /silniční stromořadí v lokalitách Kočí a Hrochův Týnec/ bylo zjištěno poškození, lokálně až holožír způsobený housenkami **bekyně velkohlavé (*Lymantria dispar*)**.

JABLOŇ (RF 69-72 BBCH)

(konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm - velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu))

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 28.5./ byl zjištěn na listech ošetřovaných výsadb první výskyt **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)**.

V okrese Jičín /lokalita Úlibice 27.5.- 30.5./ byl ve feromonovém lapači zaznamenán slabý výskyt **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)**, v porostech bylo provedeno insekticidní ošetření po první letové vlně. Podle dosažených teplotních sum SET bylo 19.5. dosaženo 100% pro začátek kladení vajíček a pomalu se blíží 1. kontrola kladení vajíček /lokality Kamenice a Drahoraz 71-74%).

V okrese Jičín /lokality Drahoraz a Kamenice 31.5., / i Trutnov /lokalita Choustníkovo Hradiště 31.5./ bylo dosaženo 94 a 91 resp. 95% SET pro signalizaci ochrany proti **podkopníčku spirálovému (*Leucoptera malifoliella*)**.

Střední výskyty larev **květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*)** byly zjištěny na zahradách v okresech Náchod /lokalita Červená Hora 22.5/ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Pohoří 29.5./ V okrese Jičín /lokality Drahoraz 28.5. a Kamenice 30.5./ by podle dosažených hodnot SET mělo dojít k líhnutí nové generace imág. V okrese Trutnov /lokalita Choustníkovo Hradiště 31.5./ bylo dosaženo 99% hodnot SET pro jeho líhnutí.

Silný výskyty **klíněnky jabloňové (*Phyllonorycter blancardella*)** byl ve feromonovém lapači zaznamenán v okrese Náchod /lokalita Červená Hora 28.5./ V okrese Jičín /lokalita Úlibice 27.5.- 30.5./ byl ve feromonovém lapači zaznamenán pouze slabý výskyt. Podle teplotních sum SET bylo na lokalitě Drahoraz /19.5./ a Kamenice /20.5./ dosaženo 101% pro signalizaci maxima kladení vajíček dospělci první generace a blíží se počátek líhnutí housenek /31.5. bylo dosaženo 98 resp. 94 % SET/. V okrese Trutnov /lokalita Choustníkovo Hradiště/ bylo dosaženo 100 % pro signalizaci maxima kladení vajíček 21.5. a blíží se počátek líhnutí housenek /31.5. bylo dosaženo 93 % SET/.

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 28.5./ byl zjištěn ve feromonovém lapáku první výskyt samců **obaleče zimolézového (*Adoxophyes orana*)**. Na ostatních pozorovacích bodech nebyl tento škůdce v tomto sledovaném období ve feromonových lapačích zjištěn. Podle dosažených hodnot SET je však začátek letu dospělců 1. generace již aktuální /96% pro lokalitu Kamenice, 100% pro lokalitu Drahoraz (okres Jičín) a 95% pro lokalitu Choustníkovo Hradiště (okres Trutnov).

V okrese Jičín /lokalita Úlibice 30.5./ byl zjištěn první výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigera*)** na kmenech a větvích stromů.

HRUŠEŇ (RF 69-72 BBCH)

(konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm - velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu))

První výskyty **rzi hrušně (*Gymnosporangium sabinae*)** byly hlášeny z okresů Hradec Králové /lokalita Hradec Králové, Libčany a Těchlovice 28.5./, Jičín /lokalita Jičín 27.5./, Náchod /lokalita Náchod 29.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Opočno a Pohoří 30.5./.

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 28.5./ byla zjištěna ohniska se středním výskytem poškození listů **hálčivcem hrušňovým (*Epitrimerus pyri*)** a v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov 30. 5./.

BROSKVOŇ (RF 72)

(velikost plodu do 20 mm)

První výskyt **kadeřavosti broskvoně (*Taphrina deformans*)** byl zjištěn v okresech Náchod /lokalita Černčice 29. 5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Borohrádek 31. 5./.

Lokálně až silný výskyt byl hlášen z okresu Svitavy /lokalita Březovsko 31.5./.

TŘEŠEŇ (RF 71-72 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu - velikost plodu do 20 mm)

V okrese Pardubice /lokalita Raškovice 28.5./ byl zjištěn první výskyt **moniliniové spály třešně (*Monilinia laxa*)** a její silné výskyty byly hlášeny z okresů Náchod /lokalita Česká Skalice a Náchod 30. 5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Pohoří 30.5./

V okrese Jičín /lokalita Moravčice 30.5./ byl zaznamenán již silný výskyt **mšice třešňové (*Myzus cerasi*)** a její první výskyt byl pozorován v okrese Trutnov /lokalita Velehrádek 30.5./.

První výskyt housenic **pílatky třešňové (*Caliroa cerasi*)** v extenzivní výsadbě u silnice byl zaznamenán v okrese Jičín /lokalita Moravčice 30.5./.

V okrese Náchod /lokalita Stolín 28.5./ byl zjištěn první výskyt **mšice makové (*Apis fabae*)**.

JAHODNÍK (RF 65 – 67)

(plný květ (B nebo sekundární a C nebo terciární květy otevřené), první korunní lístky opadlé - vadnutí květů: většina okvětních lístků opadá)

V okrese Pardubice /lokalita Choltice 28.5./ byl na okraji pozemku s jahodníkem zjištěn střední výskyt **bílé skvrnitosti listů jahodníku (*Mycosphaerella fragariae*)**.

OŘEŠÁK KRÁLOVSKÝ

V okrese Jičín /lokalita Lužany 30.5./ byl zjištěn první výskyt hálek **vlnovníka ořešákového (*Aceria erineus*)** a příznaků **antraknózy ořešáku (*Gnomonia leptostyla*)**.

OKRASNÉ DŘEVINY

BRSLÉN

V okrese Pardubice /lokalita Lhota pod Přeloučí 29.5./ opustilo brsleny asi 90% okřídlených samic **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

AZALKY

V okrese Jičín /lokality Kopidlno zámecký park a Jičín Soudná 30.5./ byl zjištěn výskyt housenic a požerků **pílatky americké (*Nematus lipovskyi*)**, v okrese Trutnov /lokalita Hostinné 30.5./ byly zjištěny jen drobné požerky na květech a několika listech, podezření na výskyt.

SMRK

V okrese Jičín /lokalita Lužany 30.5./ byl zjištěn první výskyt hálek **korovnic (*Adelgidae*)**.

OSTATNÍ

Světelný lapač, okres Jičín /lokalita Holovousy/

V okrese Jičín /lokalita Holovousy 27.5.- 30.5./ byl ve světelném lapači zjištěn první výskyt **osenice polní (*Agrotis segetum*)**, **osenice černé C (*Xestia c-nigrum*)**, **osenice vykřičníkové (*Agrotis exclamationis*)** nebo **štetconoše ořechového (*Calliteara pudibunda*)**. Nálety **chroustů obecných (*Melolontha melolontha*)** a **chroustků páskovaných (*Rhizotrogus aestivus*)** pomalu končí.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl